

Ds Jaco Zuurmond

141026 – 6^e zondag van de Herfst

Genesis 18,16-23

Psalm 1 (gezongen)

Matteüs 22,34-46 Over gehoord worden, het goede doen, en over bidden

Gemeente van de Levende,

Mag ik ú eens wat vragen? Stel u zou dit verhaal moeten vertellen aan een generatie veel jonger dan u, aan zeg iemand van een jaar of twintig... een neef of een nicht, misschien je eigen dochter, misschien je eigen kleinzoon... en die zou vragen: oom, tante, vader en moeder, oma, opa, vertel mij nou eens wat jou nu zo bijzonder raakt in dit verhaal van Abraham... ? wat heeft dit verhaal nu te maken met jouw geloof... ? wat zou u dan antwoorden?

Het is een prachtig verhaal, deze episode in het grote Abraham-verhaal. Zoals trouwens wel meer episodes in dat grote Abraham-verhaal pareltjes van Bijbelse vertelkunst zijn. Nu wij deze weken zo stapje voor stapje met Abrahams trektocht door het leven mee mogen lopen krijg ik steeds meer het gevoel dat het een Opstandingsverhaal is – maar dan wel Opstanding in *Slow Motion*, Opstanding vertraagd afgespeeld. Het is niet voor niets dat de nieuw-testamentische getuigen Abraham de vader van alle gelovigen noemen. Het is niet voor niets dat het Matteüs-Evangelie Messias-Jezus de ‘zoon van Abraham’ noemt...

Maar allemaal goed en wel – hoe verbindt je die grote woorden: ‘geloof’, ‘Messias’, ‘Opstanding’, concreet met het verhaal van vandaag dat, laten we eerlijk zijn, behoorlijk mythische proporties aanneemt? De verwoesting van Sodom en Gomorra, een hoofdstuk verder, is helemaal pure mythe. En opa, oma, tante, oom, pa, ma – wat moet ik nou van deze mythe *gelóven* – hoe leert deze mythe mij nu *gelóven*?

Goede mensen, zo’n vraag is misschien te groot voor één antwoord. Zo’n vraag is eigenlijk een vraag naar een geheimenis. En een geheimenis kan je niet grijpen, ook niet be-grijpen. Je kunt het niet in een afgesloten redenering vatten. Maar je kunt het wel omcirkelen. “Je draait er om heen”, zo zullen misschien mensen zeggen. Maar dat laat zich verstaan als een compliment. Dan draai je tenminste érgens om heen.

Ofwel, één antwoord op die vraag van die jongere generatie valt vanmorgen niet te geven. Maar misschien wel wat facetten van antwoord. Vanmorgen wil ik met u graag drie facetten van antwoord uitproberen, be-proeven. En samen zijn ze dan toch één preek als we na afloop het gevoel hebben dat de dominee er inderdaad mooi ‘omheen gedraaid heeft’.

De eerste insteek – dat begint bij de vertaling¹. Wie vanmorgen uit haar of zijn NBV bijbeltje mee-las kon horen dat de lectrice op een paar punten afweek. Het meest wezenlijke punt van afwijken betrof dat opvallende *schreeuwen* uit Sodom en Gomorra, dat de Eeuwige gehoord had. In de NBV staat het er anders. Daar staat dat de Eeuwige zei: “Er zijn ernstige beschuldigingen geuit tegen Sodom en Gomorra. (...) Ik zal er naar toegaan om te zien of de klachten die ik over hen heb gehoord gegrond zijn”. Prachtig diplomatiek taalgebruik. Alsof de Eeuwige een soort Secretaris Generaal van de VN is, die een onderzoekscommissie instelt. En ondertussen woedt het kwaad verder.

¹ **Genesis 18**

16 ¶ Toen de mannen weer verdergingen, lieten ze hun blik op Sodom rusten. Abraham liep met hen mee om hun uitgeleide te doen.

17 De HEER dacht: Waarom zou ik voor Abraham geheimhouden wat ik van plan ben?

18 Uit Abraham zal immers een groot en machtig volk voortkomen, en in hem zullen alle volken op aarde gezegend zijn.

19 Want ik heb hem uitgekozen, hij moet zijn zonen en zijn verdere nakomelingen voorhouden de weg te volgen die ik wijs, door rechtvaardig en goed te handelen. Ik wil verwezenlijken wat ik Abraham heb toegezegd.

20 Daarom zei de HEER: ‘Het schreeuwen uit Sodom en Gomorra is overvloedig, en hun zonden zijn ongehoord groot.

21 Ik wil afdalen om het geschreeuw te zien dat uit hen tot mij is gekomen. Hebben zij dat alles gedaan, of niet? Dat wil ik weten.’

22 Toen gingen de twee mannen weg, naar Sodom, terwijl Abraham bij de HEER bleef staan.

23 ¶ Abraham ging dichterbij hem toe en vroeg: ‘Wilt u dan behalve de schuldigen ook de onschuldigen het leven benemen?’

Ik weet niet hoe het u vergaat, maar mij raakt dat 'schreeuwen' – dat er dus éigenlijk staat – veel meer. Sodom en Gomorra schreeuwen - zoals Syrië schreeuwt, Irak schreeuwt, mensen schreeuwen, van pijn, om hulp.

De rabbijnen van het oude Israël weten heel goed welk geschreeuw hier wordt bedoeld: het is het schreeuwen van een meisje, dat in haar waterkruik eten had gesmokkeld voor de armen – zo vertellen ze. Een ander helpen was in Sodom verboden, omdat het strijdig was met de wet van 'ieder voor zich'. En dus veroordeelden de bewoners het meisje tot de marteldood. Ingesmeerd met honing werd zij opgegeten door de mieren. En *dát* was volgens de rabbijnen het schreeuwen dat opklonk uit deze steden... en dat door de Eeuwige in de hemel werd gehoord.

Goede mensen – zo'n uitleg raakt mij. Raakt mij diep. Nee, ik zie dan geen hemel voor me die ergens de aarde omspant. Maar dat de schreeuw van dit meisje, de schreeuw van Syrië, van Irak, ergens wordt gehoord... ook als op aarde niemand meer luistert... dat is voor mij zo'n kostbaar beeld. Dat zo'n verhaal tot het uiterste gaat om aan de schreeuw van dit meisje tóch gehoor te geven... dat heeft álles te maken met geloof. Dat beeld van dat hemels horen is natuurlijk één groot geheimenis. Maar het raakt aan mijn diepste kern van hoop. Zo'n verhaal behoed mij voor wanhoop, voor cynisme.

Een andere insteek – tweede preekje: Abraham onderhandelt met de Eeuwige. Blijf toch kijken naar het goede te midden van alle kwaad! – zo roept hij de Eeuwige op. Tussen al die onrechtvaardigen zullen zich toch zeker ook een aantal rechtvaardigen bevinden?

Deze manier van kijken raakt mij. We mogen hopen dat de Eeuwige zich iets van Abraham aantrekt, want anders ziet het er slecht voor ons uit. Zelfs als ik heel persoonlijk kijk: ik mag hopen dat de eeuwige het goede in mij blijft zien, ook waar dat onontwarbaar door elkaar loopt met veel te veel dat niet goed is. Dat is natuurlijk geheimtaal – maar wel weer een beeld dat mij raakt. Dat er Één is die tot het uiterste gaat om het goede te blijven zien... ook in mij... misschien zelfs als ik het zelf niet meer zie - *dát* oordeel heb ik nodig... Maar dan op onze beurt mogen wij hier ook van leren. Blijf kijken naar het goede dat er is. En laat vooral *dát* criterium van je handelen zijn. Hoe klein dat goede vaak ook is.

De vergelijking zal vast op de nodige punten mank gaan. Maar onontkoombaar moet ik denken aan de eindeloze stroom vluchtelingen die in deze barre tijden over de wereld trekt – en die dus ook voor een deel onze kant op komt. En ongetwijfeld bevindt zich in die stroom van mensen het nodige kaf onder het koren. Maar van Abraham leer ik anders kijken. Leer ik een ander verantwoordelijkheidsgevoel. Nee, ook ik vind het niet leuk, [zo'n vluchtelingenkamp grenzend aan mijn achtertuin](#) – waar dus letterlijk sprake van is. Maar Abraham leert mij kijken naar die 40, die 30, die 10, misschien wel die éne die gered móet worden. "Wie een mens redt redt de hele mensheid", zo luidt een oude Joodse zegswijze. Dat raakt voor mij aan de kern van geloof. Een heel toepasbare kernwaarde van geloof. Zo geloven is niet zonder risico. Zo kijken naar mensen... dat valt vaak niet mee. Maar het kon wel eens de enige weg zijn naar toekomst, naar leven, naar samenleven. In dit kijken wordt Opstanding concreet. En Abraham gaat mij daarin voor.

Een derde insteek, derde minipreek²:

Abraham bidt, met alles wat hij is en heeft. Abraham doet voorbede. Dat raakt mij, diep. Nee, niet omdat ik geloof in een-of-andere magische werking van het gebed. Maar wel omdat ik besef dat het oneindig goed is dat een mens haar/zijn allerdiepste zorgen uit mag spreken – dat wij onze diepe bezorgdheid over de wereld om ons heen woordelijk uit kunnen spreken. En dat wij al biddend *de grootste nood van de wereld ergens, god weet hoe, blijven verbinden met het diepste goede dat ons als mensheid beweegt, nodigt, roept*. Waar dat gebeurt, daar geschiedt alleen maar liefde, pure liefde, liefde die in alle machteloosheid toch tot het uiterste wil gaan. Daar moet wel iets goeds uit voortkomen.

Mij raakt diep dat beeld van die Éne die voor ons bidt. Abraham die voor ons bidt. De Zoon van Abraham die voor ons blijft bidden, ondanks alles. Blijft bidden om vergeving: Vergeef het hun, Vader, want zij weten niet wat zij doen.

Mij raakt ongekend diep dat besef, ergens, dat van het gebed van deze Éne wel eens het heil van heel de wereld af zou kunnen hangen.

Mij daagt uit, ergens dat vermoeden..., dat ook wij zo mogen bidden. En het vermoeden dat dat gebed ongekend goed is voor de wereld waarin wij leven.

² weer ga ik te rade bij de Joodse uitleggers van dit verhaal. Zij hebben immers zo veel meer ervaring met 'leven met dit verhaal'. Zij wijzen er op dat het werkwoord dat wordt gebruikt voor het 'dichter naar God toe gaan' van Abraham (vs. 23) in de Schrift drie verschillende kleuren van betekenis heeft. Het kan 'naar de strijd' toe betekenen. Het kan betekenen naar iemand toegaan om deze tot bedaren te brengen, te temperen. En het kan betekenen dat je naar iemand toegaat om haar hem te smeken. En, zo zegt de grote Joodse wijsgeer 'Raschi' dan: Abraham kwam op alle drie manieren tegelijk: harde woorden spreken, temperen, smeken. Een combinatie dus van uiterste nederigheid en uiterste oprechtheid, en alles wat daar tussen zit.

Maar hoe vinden wij woorden om dát aan onze kinderen te vertellen?
Amen

Na de preek waren wij stil en uit de stilte klonk lied 997
*-en vele duizenden, ontheemd, gevlucht uit eigen land,
beducht voor tirannie, geweld, voor dood, voor moord en brand;
genade Heer, hoor ons gebed, zie deze wereld aan!*

*Ons mensenhart vol wrevel, drift; de harde hand die slaat,
een straat in redeloze strijd, de macht lijkt aan het kwaad;
genade Heer, hoor ons gebed, zie deze wereld aan!*

*En binnen heerst de bittere twist, het woord wordt tot verwijt,
dit huis bood eens geborgenheid, verhult nu schaamte en nijd;
genade Heer, hoor ons gebed, zie deze wereld aan!*

*O God, uw groot begrijpend hart kent onze angst en pijn;
genees de zieke wereld weer, zodat zij goed zal zijn.
Genade Heer, hoor ons gebed, zie deze wereld aan!*

*tekst Herman G. Stuempfle jr. – 'Where armies scourge the countryside'
vertaling Ite Wierenga
uittocht. wapen van de vrede.*